

Rastav na parcijalne razlomke

Sonja Žunar

22. prosinca 2017.

1. korak

(Npr. dijeljenjem polinoma s ostatkom) svaka racionalna funkcija r može se zapisati u obliku

$$r(x) = \text{polinom} + \underbrace{\frac{p(x)}{q(x)}}_{\text{prava racionalna funkcija, tj. } \deg p < \deg q.}$$

Primjer

$$\frac{x^5 + x^3 - x^2 + 1}{x^3 - 1} = x^2 + 1 + \frac{2}{x^3 - 1}.$$

2. korak

Faktoriziramo nazivnik funkcije $\frac{p(x)}{q(x)}$, tj. zapišemo

$$\frac{p(x)}{q(x)} = \frac{p(x)}{A(x + B_1)^{k_1} \cdots (x + B_n)^{k_n} (x^2 + C_1x + D_1)^{l_1} \cdots (x^2 + C_mx + D_m)^{l_m}}$$

tako da vrijedi:

- ▶ $A \in \mathbb{R} \setminus \{0\}$.
- ▶ $x + B_1, \dots, x + B_n$ su međusobno različiti linearni polinomi.
- ▶ $x^2 + C_1x + D_1, \dots, x^2 + C_mx + D_m$ su međusobno različiti kvadratni polinomi bez realnih nultočaka, tj. diskriminante < 0 .
- ▶ $k_1, \dots, k_n, l_1, \dots, l_m \in \mathbb{N}$.

Primjer

$$\frac{2}{x^3 - 1} = \frac{2}{(x - 1)(x^2 + x + 1)}.$$

3. korak: Teorem

$\frac{p(x)}{q(x)}$ se rastavlja na **parcijalne razlomke**:

$$\begin{aligned}\frac{p(x)}{q(x)} = & \frac{*}{x + B_1} + \frac{*}{(x + B_1)^2} + \dots + \frac{*}{(x + B_1)^{k_1}} \\ & + \frac{*}{x + B_2} + \frac{*}{(x + B_2)^2} + \dots + \frac{*}{(x + B_2)^{k_2}} \\ & + \dots \\ & + \frac{*}{x + B_n} + \frac{*}{(x + B_n)^2} + \dots + \frac{*}{(x + B_n)^{k_n}} \\ & + \frac{*x + *}{x^2 + C_1x + D_1} + \frac{*x + *}{(x^2 + C_1x + D_1)^2} + \dots + \frac{*x + *}{(x^2 + C_1x + D_1)^{l_1}} \\ & + \dots \\ & + \frac{*x + *}{x^2 + C_mx + D_m} + \frac{*x + *}{(x^2 + C_mx + D_m)^2} + \dots + \frac{*x + *}{(x^2 + C_mx + D_m)^{l_m}}\end{aligned}$$

za jedinstven izbor realnih koeficijenata $*$.

Primjer

Po Teoremu je

$$\frac{2}{x^3 - 1} = \frac{A}{x - 1} + \frac{Bx + C}{x^2 + x + 1}$$

za neke $A, B, C \in \mathbb{R}$. Odavde se lako izračuna da je

$$A = \frac{2}{3}, \quad B = -\frac{2}{3}, \quad C = -\frac{4}{3}.$$

Primjer

Sve zajedno:

$$\begin{aligned}\frac{x^5 + x^3 - x^2 + 1}{x^3 - 1} &= x^2 + 1 + \frac{2}{x^3 - 1} \\ &= x^2 + 1 + \frac{2}{(x - 1)(x^2 + x + 1)} \\ &= x^2 + 1 + \frac{2}{3} \cdot \frac{1}{x - 1} - \frac{2}{3} \cdot \frac{x + 2}{x^2 + x + 1}.\end{aligned}$$

Malo kompliciraniji primjer

$$\begin{aligned} & \frac{x}{2x^2(x-1)(x+2)^3(x^2-x+1)^4(x^2+2x+7)(x^2+1)^2} = \\ & = \frac{A}{x} + \frac{B}{x^2} \\ & + \frac{C}{x-1} \\ & + \frac{D}{x+2} + \frac{E}{(x+2)^2} + \frac{F}{(x+2)^3} \\ & + \frac{Gx+H}{x^2-x+1} + \frac{Ix+J}{(x^2-x+1)^2} + \frac{Kx+L}{(x^2-x+1)^3} + \frac{Mx+N}{(x^2-x+1)^4} \\ & + \frac{Ox+P}{x^2+2x+7} \\ & + \frac{Rx+S}{x^2+1} + \frac{Tx+U}{(x^2+1)^2} \end{aligned}$$

za jedinstven izbor koeficijenata $A, B, C, \dots, U \in \mathbb{R}$.